

Den algeriska tragedin

Under de senaste veckorna har medarbetare i Dagens Nyheter redogjort för erfarenheter och intryck från resor i Algeriet. Sven Öste har besökt rebellerna, Victor Vinde har studerat de områden där fransmännen bevarar styret. Artiklarna har varit inträngande och klarläggande, präglade av vilja till förståelse och objektivitet. Vi är glada och stolta över att våra medarbetare kunnat ge den svenska allmänheten dessa skildringar utan motstycke i världspresen.

Det är en av samtidens stora tragedier som avtecknar sig i de båda artikelserierna. Ett uppror mot ett främmande välde, om man så vill, men lika mycket ett inbördeskrig. Ett land som i sin fattigdom och sin efterblivenhet är i behov av väldiga investeringar och intensivt fredligt arbete sönderslites av konflikter och förstörelse. Med varje krigshandling, varje grymhet stiger bitterheten hos de stridande, och en uppgörelse som också innebär ett steg mot försoning blir svårare och mera avlägsen.

"Här, under denna tid", skriver Germaine Tillion i den bästa nya skriften om Algeriet, "har fyra hundra tusen familjer fått finna sig i att en av deras söner sänds till Algeriet, där en del av dem blir dödade. Dödade av vem? Av en algerier, naturligtvis. Och på fabriken, på arbetsplatsen, vem intar där den frånvarandes plats? En algerier. Man måste erkänna att det är hårt." Dessa satsar är en god utgångspunkt för belysning av det förtvivlade och paradoxala läget. En fransk armé på 400 000 man strider mot de algeriska rebellerna; ungefär lika många algeriska invandrare — insläppta, därför att Algeriet formellt är tre franska departement — arbetar i Frankrike. Underhållet av den franska armén kostar minst 4 à 5 miljarder kronor om året, huvudparten av den årliga summa som, enligt beräkningar, på ett årionde skulle kunna sanera och stabilisera Algeriets ekonomi.

Den väldiga befolkningstillväxten utan motsvarande expansion inom näringslivet är den mest påtagliga anledningen till krisen. Delvis genom den ostridiga civilisatoriska gärning Frankrike utfört i Algeriet — där före 1830 ständiga småkrig, hungersnöd och sjukdomar höll befolkningen nere — har folkmängden mångdubblats. Jorden räcker inte till; även om den lilla franska jordbrukarklassen på 60 000 människor fick avstå

sin oproportionerligt stora del av den användbara arealen till araberna, skulle nöden vara praktiskt taget lika stor. Industrialisering, modernisering, urbanisering är ofrånkomliga. Frankrike har gjort en del, men under krig och kriser inte tillräckligt. Därför är 800 000 algerier helt eller partiellt arbetslösa, därför söker sig unga och arbetslösa algerier till Frankrike, därför, delvis därför, står det stora flertalet franska soldater i Algeriet, och de franska divisionerna vid den demokratiska världens östra gräns saknas.

Nationalismen, nationalitetskänslan är förknippad med dessa svårigheter, men också betingad av mycket annat. Av det västerländska inflytandet på grupper av franskt bildade algerier, av den vilja till oberoende och självstyrelse som blir naturlig vid en viss grad av intellektuell medvetenhet, av exemplen och påverkningarna från koloniserade och sedan frigjorda folk runt om i världen, närmast grannarna Tunisien och Marocko. Den vanliga europeiska eller vita överlägsenhetskänslan har här som på andra håll stimulerat "infödingarnas" nationella känslor; de har, med fog, ansett sig vara åsidosatta, betraktade som ett folk av lägre ordning. Men det bör understrykas att fransmännens uppträdande på den punkten varit mera liberalt än de flesta andra koloniserande folks. Någon

legal segregation har inte förekommit i Algeriet, även om bildade muselmaner i regel blott fått lägre platser i förvaltning och affärsliv. I jämförelse med det systematiska förtrycket i Sydafrika — för att inte tala om ryskt tyranni och rysk repression — har Frankrikes styre under fredstid varit mildt och framstegsvänligt. Det måste vi komma ihåg — annars blir bilden förvriden.

Är denna nationalitetskänsla "äkta", hur många är medvetna om den? Dessa frågor är obestämda, och att rimligt besvara dem är särskilt svårt i fråga om en befolkning som till 95 procent är analfabeter. Det har ofta sagts att här mera är fråga om religion än om nationalitet och att den oklara skillnaden mellan arab och berber förhindrar uppkomsten av en nation i mera egentlig mening. Våra korrespondenters och andra iakttagares vittnesbörd tyder emellertid på att en nationalitetskänsla som inte är detsamma som religiös avgränsning och som snarare är algerisk än arabisk håller på att växa fram och bildar grundvalen för rebellernas kamp. Sannolikt är väl denna nationalitetskänsla ännu blott bestämmande för en minoritet, medan en annan minoritet håller fast vid Frankrike och ett flertal knappast har några föreställningar i saken. Det är en ordinarie företeelse i frihets- och nationalitetsrörelser; även då amerikanerna gjorde sig självständiga från England beräknas blott en tredjedel ha varit klart positivt engagerad på den segrande sidan. Hur det än är med nationalitetskänslan, kan det antas att massan av algerier snarast sympatiserar med upprorsrörelsen eller i varje fall hyser en vag önskan att få bort det franska styret; även valen under fredstid till den föga betydelsefulla representationen tyder på detta.

Av Algeriets befolkning på 10—11 miljoner räknas en miljon som européer; endast en mindre del av dem härstammar från Frankrike. Européerna, ofta fattiga, men i genomsnitt på en vida högre standard än araberna eller muselmanerna, har ytterst ringa folkökning, medan befolkningstillväxten är stor inom majoriteten, vars höga dödstal överskuggas av en enorm nativitet. Inom tjugu år beräknas därför araberna vara 20 miljoner, inom fyrtio år 40 miljoner, medan européernas antal kan väntas förbli stationärt. Att på längre sikt Frank-

DAGENS NYHETER Onsdag

Regeringskrisen i Paris orsakades främst av konflikten i Algeriet. Under de häftiga debatterna försvarades regeringens program av ministerresidenten i Algeriet, Robert Lacoste (t v), medan hans företrädare på posten som "härskare" i Algeriet, Jacques Soustelle, våldsamt attackerade kabinettet Bourguès-Maunourys reformplaner. I dagens och en följande ledare granskas hela Algerietproblemet med anledning av regeringskrisen och de två artikelserierna som Dagens Nyheter publicerat från Algeriet.

rike skall kunna bevara sitt välde synes under dessa förhållanden otroligt.

Fransmännens politik är för närvarande pacificering, det vill säga totalt nedkämpande av de upproriska; eftergifter, som dock inte innebär självstyrelse, utlovas efter segern eller om rebellerna lägger ned vapnen. Rebellerna kräver oinskränkt självständighet; att avblåsa upproret för att, eventuellt efter val, nå en uppgörelse är från deras synpunkt en kapitulation. Fransmännen kan — efter en

tid och till en tid — kanske lyckas; rebellerna kan kanske efter en kortare tid lyckas och måste i en mera avlägsen framtid antas göra det. Men så länge båda parterna håller på så helt motsatta mål utan att lyckas i sina strävanden blir dilemmat allt svårare. Dels så att det blir alltmer vanskligt att nå en kompromiss, därför att den ömsesidiga bitterheten stiger, dels så att framtidsperspektivet, ekonomiskt, politiskt och internationellt, blir allt mörkare.